

XXXIII. međunarodna konferencija Okrugloga stola o arhivima

Stockholm, 9. do 12. rujna 1998.

XXXIII. međunarodna konferencija Okrugloga stola o arhivima (CITRA) održana je u Stockholmu, od 9. do 12. rujna 1998. godine. U okviru trogodišnjeg programa posvećenog pitanju dostupnosti informacija (pravna pitanja dostupnosti su obrađena na Okruglom stolu u Edinburghu 1997., dok će CITRA 1999. godine u Budimpešti biti posvećena onim aspektima koji se odnose na zaštitu), ove godine je obrađena tema *Pristup informacijama: tehnološki izazovi*. Program *Okruglog stola* je bio podijeljen u četiri tematske skupine: 1. stanje problema, 2. pregled prakse u arhivima, 3. razvoj koncepata i strategija i 4. obrazovanje i razvoj.

U prvoj skupini održana su četiri izlaganja. Philippe Quéau, ravnatelj Odjela za informacije i informatiku pri UNESCO-u održao je izlaganje: "U potrazi za općim dobrom: informacijsko društvo i arhivi," govoreći o utjecaju razvoja informacijskih tehnologija na poslovanje suvremenih organizacija, oblikovanje novih korisničkih zahtjeva na koje ustanove poput arhiva trebaju odgovoriti i o ulozi UNESCO-a u globalnom informacijskom društvu. Naglasio je važnost društvenih i političkih promjena koje prate razvoj informacijskih tehnologija, kao čimbenika koji će se na položaj i djelovanje arhiva odraziti daleko više negoli same tehnološke promjene. Peter Seipel, profesor na štokholmskom sveučilištu, govorio je o švedskom zakonodavstvu koje uređuje pitanje pristupa elektroničkim sustavima i podacima državnih i javnih ustanova. Kao posebne probleme istaknuo je činjenicu da elektronički sustavi i digitalne mreže često čine nejasnom granicu između javnog i privatnog sektora u pogledu pohrane i pristupa informacijama, zbog čega nije uvijek moguće odrediti da li se neke zakonske odredbe odnose na određeni izvor informacija, zatim probleme s primjenom zakona o autorskim pravima i s razlikovanjem između javno objavljenih i neobjavljenih informacija na koje se primjenjuje različit režim dostupnosti. U izlaganju "Upravljanje digitalnim dokumentima: tehnološki izazovi i odgovori", Tora K. Bikson iz RAND korporacije iz Sjedinjenih Američkih Država iznijela je rezultate istraživanja koje je provelo Koordinacijsko povjerenstvo Ujedinjenih naroda za informacijske sustave, da bi ispitalo kako organizacije u sastavu Ujedinjenih naroda planiraju i provode zaštitu elektroničkih dokumenata. Istraživanje je pokazalo da se koriste sve složeniji sustavi u kojima se pojavljuju različiti oblici elektroničkih dokumenata: tekstualni, grafički, audio i video zapisi, složeni i interaktivni dokumenti. Ukazano je na potrebu integracije sustava za upravljanje informacijskim resursima i poslovnog sustava organizacija. Dato Habibah Zon Yahaya i Mahfuzah Yusuf su govorili o iskustvima malezijskih javnih ustanova u zaštiti i osiguranju dostupnosti elektroničkih izvora.

U drugoj skupini predstavljeno je nekoliko projekata koji se odnose na upravljanje elektroničkim zapisima ili na informatizaciju arhiva. Jean-Pierre Wallot iz

Kanade govorio je o iskustvima Nacionalnog arhiva Kanade u radu s ustanovama koje stvaraju elektroničke zapise. Posebno je obradio pravne i tehnološke aspekte koji utječu na status, zaštitu i korištenje digitalnih informacija te je skrenuo pažnju na važnost suradnje među različitim ustanovama koje dijele odgovornost za upravljanje elektroničkim zapisima. Ivar Fones iz Nacionalnog arhiva Norveške predstavio je norveški sustav zaštite, obrade i preuzimanja elektroničkih zapisa koji sadrži razrađen model elektroničkih zapisa i detaljne tehničke specifikacije koje omogućuju njegovu primjenu u okruženju otvorenih sustava. Leen Charles iz arhiva u Ghentu je predstavila aplikaciju koja se u tom arhivu koristi za upravljanje arhivskim gradivom, dok je Ishbel Barnes iz Nacionalnog arhiva Škotske predstavila projekt *Scottish Archive Network*, kojim su preko Interneta povezani škotski arhivi. Zadnje izlaganje je održala Virginia Chacón Arias iz Kostarike, donoseći prikaz aktivnosti na informatizaciji arhivske službe u Južnoj Americi.

Tema treće sjednice bila je razvoj koncepata i strategija za upravljanje elektroničkim zapisima. John McDonald iz Nacionalnog arhiva Kanade i predsjednik Povjerenstva za elektroničke zapise MAV-a, govorio je o aktivnostima povjerenstva na čijem je čelu. Povjerenstvo je objavilo tri publikacije koje obrađuju pojedine teme što se odnose na upravljanje elektroničkim zapisima. Kao načela na kojima se treba zasnivati politika arhiva naglasio je: potrebu da arhivi budu uključeni u životni ciklus elektroničkih zapisa od samoga početka, osposobljavanje arhiva da identificiraju autentične i vjerodostojne elektroničke zapise i da osiguraju njihovu trajnu zaštitu, da provedu njihovo vrednovanje, osiguraju intelektualni nadzor nad elektroničkim zapisima i njihovu trajnu dostupnost i razumljivost. U izlaganju "Od korisnika do posjetitelja? Strategija arhiva na području informacijske i komunikacijske tehnologije", Peter Horsman, predsjednik Povjerenstva za informacijsku tehnologiju MAV-a, izložio je koncept planiranja izgradnje informacijskog sustava u arhivima koje je njegovo povjerenstvo izradilo te je upozorio na promjene u odnosu arhiva i njihovih korisnika kao posljedicu razvoja komunikacijskih tehnologija, u prvom redu Interneta. Håkan Färm iz švedskog ministarstva financija predstavio je koncept uvođenja elektroničkih sustava u vladine institucije u Švedskoj, dok je John W. Carlin, direktor Arhiva Sjedinjenih Američkih Država, govorio o projektima koje taj arhiv provodi u suradnji s pojedinim federalnim institucijama i politici arhiva u pogledu elektroničkih zapisa. Suzanne Richer, izvršna direktorica međunarodne baze podataka o frankofonskim zemljama, osvrnula se na aktivnosti tih zemalja.

O problemu stručnog osposobljavanja arhivista za rad s elektroničkim zapisima govorilo je više izlagača. Nedovoljna osposobljenost arhivista za rad s elektroničkim zapisima pokazala se kao jedna od najvećih teškoća u stvaranju i primjeni koncepata zaštite i upravljanja elektroničkim informacijama s arhivskog stajališta. Sarah Tyacke, direktorica državnog arhiva Velike Britanije, osvrnula se na problem

identificiranja znanja i vještina s područja informacijskih i komunikacijskih tehnologija kojima bi arhivisti trebali vladati. Naglasila je da postoje razlike s obzirom na uže područje rada koje određuju potreban stručni profil. Izdvojila je tri takve skupine: tehničko osoblje koje se bavi projektiranjem i integracijom arhivskih sustava, osoblje odgovorno za upravljanje elektroničkim zapisima i osoblje u korisničkoj službi. Svaka od ovih skupina podrazumijeva drugu razinu poznavanja tehnologije. Comfort Ukwu, direktorica Nacionalnog arhiva Nigerije, naglasila je potrebu da se na razini arhivskih ustanova izvrši razgraničenje između poslova koje mogu obavljati profesionalni informatičari, bez posebnog arhivističkog obrazovanja, i onih poslova vezanih uz informacijske tehnologije kod kojih je nužno dodatno osposobljavanje arhivista. Postoje različiti modeli osposobljavanja arhivista na području informacijskih tehnologija, kao što su povremeni tečajevi, program stalnog stručnog usavršavanja ili ciljano školovanje, ali nije dovoljno jasno kada primijeniti koji od ovih oblika. Neke aspekte trajnog stručnog usavršavanja na području informacijskih tehnologija obradili su Chaker Ghariani iz Tunisa i Patricia Galeana iz Meksika, pokušavajući dati kriterije na temelju kojih bi se mogla odrediti potrebna razina i sadržaj obrazovnih programa i način njihove izvedbe.

U okviru *Okrugloga stola* održan je i uobičajeni redoviti sastanak delegata članica MAV-a u kategoriji A i B, na kojem je, među ostalim zaključcima, usvojen program rada u idućoj godini te rezolucija kojom se naglašava važnost suradnje među različitim organizacijama na međunarodnoj razini, kada je riječ o utjecaju informacijskih tehnologija i ističe potreba za razmjenom iskustava i informacija unutar arhivske zajednice. Međunarodnom arhivskom vijeću se preporučuje da nastavi usku suradnju s UNESCO-om, IFLA-om i drugim srodnim organizacijama, kao što su ARMA, IRMT i FID na provođenju zajedničkih programa. Nacionalnim arhivima i arhivističkim udruženjima se predlaže uključivanje u rad nacionalnih tijela za standardizaciju i sudjelovanje u radu na donošenju standarda na području informacijskih tehnologija. Međunarodno arhivsko vijeće i pojedina njegova tijela su pozvani da podrže aktivnosti arhivskih i srodnih organizacija kroz prikupljanje i diseminaciju informacija i aktivno sudjelovanje u istraživačkim i drugim projektima na području primjene informacijskih tehnologija u arhivima i upravljanja digitalnim informacijama.

Jozo Ivanović